

Ernesto Laclau, ezkerreko lider populisten teorikoa

Apirilean hil da Ernesto Laclau politologo argentinarra. Néstor Kirchner eta honen alargun Cristina Fernández presidenteen aholkulari teorikoa izatetik askoz harago heldu da post-marxismoaren adierazgarri handitzat jo den Laclaren eragina. Latinoamerikako “ezker errealak” populista izan beharra daukala aldarrikatu du.

| PELLO ZUBIRIA KAMINO |

LATINOAMERIKAN DEMOKRAZIA erreala oinarritzen da mugarik gabeko hautagaitzan. Azkenean lortu delarik aldaketa prozesu oso bat antolatzea izen baten inguruan, izen hori desagertzen bada sistema hauskor bilakatzen da”. Horrela mintzo zen Ernesto Laclau (Buenos Aires 1935, Sevilla 2014) politologo eta irakasle argentinarra, apirilean zendu berria dena. Egunkari askok aipatu duten “kirchnerismoaren teorikoa” baino askoz garrantzitsuagoa izana da.

1960ko hamarkadan ezkerreko aldizkarien bultzatzaile aritu zen, harik eta 1969an Londresera hegan egin zuen arte, beka baten laguntzaz, Eric Hobsbawm historiagile marxista ezagunaren gidaritzapean ikasketetan sakontzeko. Geroztik lan akademiko nagusia Britainia Handian egin du, Essexeko unibertsitatean. Chantal Mouffe soziologo belgikarrearekin ezkondu bizi izan da.

Diote adituek Laclauk Moufferekin idatzi zuela bere obra gorena: *Hegemonía y Estrategia Socialista* (1985), obra nagusietakoa post-marxismoa deitu den ildoan. Literatura eta teoria marxistaren zaleari ezaguna egingo zaion “hegemonia politikoaren” sorrera eta garabidea aztertu zituzten senar-emazteek Rosa Luxembourgen, Karl Kautsky,

Georgi Plejánov, Eduard Bernstein, Georges Sorel, León Trotsky, Vladimir Lenin eta batik bat Antonio Gramscik idatziak arakatzetik hasita, Louis Althusser, Jacques Lacanen psikoanalisi eta abarrekin aberasturik. 1992an argitaratu zuten *Deconstrucción, Pragmatismo y Hegemonía*.

Baina Laclau ez zen akademiko ezkeriarren bibliografiatik askoz urrutiago iritsiko ez balitz busti Hego Amerikako eta Argentinako politikagintzan. Funtsean, Néstor Kirchnerren inguruan antolatu eta honen alargun Cristina Fernándezekin jarraipena izan duen *kirchnerismo* deitu korrante politikoaren oinarri teorikoa sustatuz.

Kirchnerismoak, laburbilduz, aldarrikatu du giza eskubideen defentsa, diktadura militarren arduradunen auziperatzearekin, neoliberalismoa eta merkataritza libreko nazioarteko itunak arbuia-tuz nazioartean Mercosur babesten du, Venezuela, Ekuador, Kuba, Bolivia eta Brasilekiko elkarlana; abortu eskubidea ere defenditu du.

Laclauk 2005ean *La Razón Populista* liburuan mamitu zuen Latinoamerikan ezkerreko politikak zergatik joan behar duen lider indartsu eta mugarik gabe aginteari lotuen inguruan artikulatuak. Joko arriskutsuan sartu zen Laclau post-marxis-

Argazkia 2006ko maiatzekoa da: Néstor Kirchner, Evo Morales, Lula Da Silva eta Hugo Chávez Argentinako Puerto Iguazun elkartzuta, argentinarren eta ekuadortarren artean gasaren esportazioaren inguruko ezadostasuna konpontzeko. Ernesto Laclauk (argazki txikian) Kirchnerrekin izan arren harreman estuena, beste hiruren itzala ere ageri da hark landu populismoaren eta lidergoaren ideietan. Aipatzen zuen zein neke-tsua izaten ari den Brasilgo trantsizioa Lula agintea utzi ostean. Gauza bera agerikoa da Venezuelan Chávez hil ondoren. Argentinan Kirchnerrek hartu zuen senar zenaren lekukoa eta Laclauk konplexurik gabe aldarrikatu zuen konstituzioa aldatzea Cristina Fernández baimentzeko agintean jarraitzea. Lider horien mendean sistema burokratizatzeo arriskurik? Laclau: “Latinoamerikan demokraziak arriskurik baldin badauka, neoliberalismotik datorkio, ez populismotik”.

ta, politikagintzan irudi itsusi guztiak piztarazten dituen *populismoa* aldarrikatuz.

Rebelión gunean haren oroime-nezko hil oharretako bat idatzi duen Federico Vázquezek honela komentatu du Laclaren populismoa: “Egileak populismo kontzeptuari Argentinako eta Latinoamerikako testuinguruan –hau da, gobernu aurrerazaleekin lotuz emandako erabilerarekin, kontzeptuen arteko hutsune bat bete zuen. Alegia, nola izendatu gertatzen ari dena, nola teorizatu ‘ororen ostean’ baletoz bezala jaiotako gobernu eta prozesu politikoak: post-ideologiko, post-krisi, post-moderno...”.

Kirchner, Lula, Chávez...

Laclauk, hala ere, bazekien hedabideetatik hitz lauagoz mintzatzen. 2009an Boris Muñoz kazetari venezuelarrak elkarrizketatu zuen Caracasera egindako bisitaldi batean *Provinci* gunerako: “Ernesto Laclau: *‘Todo populismo es un momento de ruptura’*”. Chávezekiko kritikoa ageri den kazetariari emandako erantzunetan laburbiltzen dira teorikoaren ideia nagusietako asko.

Hasteko, sozialismoa eta merkantua: ekonomia mistoa izango da, baina neoliberalak ezarri dutena baino askoz arautuagoa. Erregulazio honek lortu beharko du lotzea

nean jendea eroso bizi da aparatu inbertsonal baten barruan. “Baina jendea bizi denean sustraiak agerian dituela [prekariatatean], bere nortasunaren zentzua berreraikitze behar du egunerokotasunetik kanpoko identifikatzaile bat. Eta hor liderraren figura derrigorrezkoa da. (...) Ez dut historian kasu bakar bat aurkitu non nazio nortasun bat berreraiki den lider baten pertsonalitatea eta irudia gabe”.

Baina liderrak berak eraman dezake prozesua hondamendira, argudiatu diezaioke Laclauri irakurleak *Prodavinciko* kazetariarekin batera. Erantzuna: “Liderra bera oztopo bihurtzea posibilitatea da, ez da fatalitatea”. Alegia, liderra bilakatu daitekeela politika ezkertiarak egiten hasita diktadore higuin-garri izaten, Robert Mugabe baten gisan, baina baita bere ildoan iraun Julius Nyerere keniarrak bezala. Edo Fidel Castrok bezala.

Bide batez esanda, Laclauk uste du Kubak aprobetxatu behar duela Venezuelako aldatetek eman dioten aukera Latinoamerika osoaren prozesuan integratzeko, ez dadin hipotesi okerragoa gertatu: “Miamiako mafia kubatarrak hartzea Kuban agintea, uhartea kasinok eta putetxez berriro betez”.

Latinoamerikan, Laclaurantzako, protesta eta eskari isolatuetatik prozesu berri bat gorpuztera jauzi egiteko, jendearen sentimenduekin kontatu behar da, eta hor paper berezia dauka lider karismatikoak. Herria osatu nahi duen taldearen batasun ikurra izango den aitzindariak. ■

“merkatuaren indar basatiak”. Horretarako estatu bakarrek estrategiek ez dute balio, bakarka ahulegiak dira estatuak, eskualde mailako guneak behar dira, Mercosurk bezalakoak, Nazioarteko Diru Funtsarekin eta Munduko Bankuarekin lehendik dauden itunak aldatzeko.

Krisi orokorraren aurkako mugimendu horizontalak ez dira aski, “*Que se vayan todos*” bezalako esloganak ez dute balio, beti geldituko baita agintean norbait, eta zalapartaren erdian gutxien maite dena nagusi geratzeko arriskua dago.

Laclauk Latinoamerikako historian kokatzen du ezker populistaren aldarrikapena. Frantziako Iraultzan hasita demokraziaren inguruan herrialde askok beren bidea egin

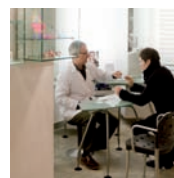
badute, Amerikakoek ez dute berena aurkitu. Horregatik interesatzen zaio populismoaren eta instituzioen arteko oreka. “Populismo puruak burokratismoan bukatzeko aukera guztiak ditu. Aldiz, instituzionalismoak parte-hartze politikorik gabe sistema esklerosira eraman dezake. Latinoamerikako sistema politiko asko ez ditu populismoak suntsitu, askoz prozesu beldurgarriagoak baizik, izan diktadura militarrek, edo neoliberalismoak. Horregatik, sistema politikoak berreraikitzeak hemen osagai populista sendoa beharko du, antzinako instituzionalismoa krisian dagoelako”.

Erreformek aurrera egin dezaten, ordea, lider bat behar da. Gizarte bat instituzionalizatuta dagoe-

ZINKUNEGI
OPTIKA

Hernani, 23 · 20004 Donostia · T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

Zerbitzua
Kalitatea
Garantia

